

בית המשפט המחוזי בנצרת

ת"א 54308-08-18 ציון נ' דגניה ב' קבוצת פועלים להתיישבות חקלאית א.ש. - 57-
000039-8

ת"א 35338-09-17 **שם תיק ללא שמות חסויים**

תיק חיצוני:

לפני כב' הש' יונתן אברהם

התובעים בת.א. 35338/09/17

1. יפתח גלעדי
  2. לילך טרומן
  3. אלון רומן
  4. הדס טרומן
  5. חנה שבא
  6. נעמה קפטובסקי
  7. זכרי שריד
  8. כנרת גת
  9. ירדן דהאן - נמחק
  10. שניר דהאן
  11. אילת שביט
  12. הילה שלף
  13. יגאל בונדי
  14. זהר בונדי
  15. יוסי זיו
  16. אריה רוטמן
  17. יובל ניב
  18. פטל גל
  19. צביקה גל
  20. יוחי קופר
  21. יונית הלוי
  22. יונה לביא
  23. תמי גמר
  24. דקל שחף
  25. חצב שחף
  26. עמית עמיאל
  27. גל רימון
  28. שירה צ'פמן
  29. תהילה גלמן
  30. יותם לוז
  31. תמר לו גרבר
  32. אלעד לוז
- ע"י ב"כ עו"ד הראל טיקטין

התובעת בת.א. 54308/08/18

33. רינה ציון

ע"י ב"כ עו"ד נועה מילשטיין ואח'

נ ג ד

הנתבע **קיבוץ דגניה ב' - קבוצת פועלים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ** ע"י ב"כ עו"ד עומר כהן

חקיקה שאוזכרה:

תקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודות), תשנ"ו-1995: סע' 2(5)(ב)
תקנות האגודות השיתופיות (שיוך אמצעי ייצור בקיבוץ מתחדש), תשס"ו-2005: סע' 4, 9
חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973: סע' 25, 29

פסק דין

בפני שתי תובענות שאוחדו, זאת נוכח זהות הסוגיות העומדות להכרעה בשתי תובענות אלו, וכן זהות הנתבע בשתייהן.
להלן תפורטנה העובדות שאינן שנויות במחלוקת וכן טענות הצדדים בכל אחת מהתובענות שאוחדו.

1. א. התביעה בת"א 35338-09-17:

על פי הנטען בתובענה, התובעים הינם יורשים (וחלקם אף נציגים של יורשים) של מי שהיו חברי קיבוץ דגניה ב' במועד קבלת החלטה מיום 26.5.10 בדבר שיוך נכסים יצרניים בקיבוץ, כפי שתפורט להלן בהמשך.

2. הנתבע הינו קיבוץ דגניה ב' (ייקרא להלן: "הקיבוץ").

העובדות שאינן שנויות במחלוקת:

3. בשנת 2010 עמד הקיבוץ בפני מכירת חלק מאחזקותיו במפעל דגניה סיליקון שבבעלותו (סע' 15 לתובענה שלא הוכחש).

4. ביום 26.5.10 קיבלה אסיפת הקיבוץ החלטה המאשרת מסמך שכותרתו: "שיוך זכויות רדום בנכסים היצרניים – מסמך עקרונות – הצעה להחלטה" (להלן: "מסמך העקרונות") (נספח כח לת/1). במסמך העקרונות שאושר צוין, בין היתר, כי "היום הקובע" יהיה יום קבלת החלטת עקרונות הצעה זו בקלפי". וכן צוין בסע' 8 כי "הזכאים לקחת חלק בשיוך הנכסים הרדום יהיו מי שיהיו חברים ב"יום קובע" (קרי, מי שהלך לעולמו או עזב את הקיבוץ לפני היום הקובע, הוא או יורשיו לא יהיו זכאים לזכויות במסגרת שיוך הנכסים הרדום), מי שיתקבלו לחברות לאחר היום הקובע ולמעט מי שיעזבו את הקיבוץ בתקופת הביניים". עוד צוין במסמך זה בסע' 12.2 כי: "חבר אשר ילך לעולמו, יורשיו יהיו רשאים להתקבל לאגודת החברים במקומו ויוקנו להם כל הזכויות שהיו בידי המוריש".

5. בסוף חודש 10/2010 נחתם הסכם בין הקיבוץ לבין קרן "ויולה" למכירת חלק מאחזקות הקיבוץ במפעל דגניה סיליקון (להלן: "**המכירה הראשונה**"). במסגרת הסכם המכירה הנ"ל תוקן התקנון של דגניה סיליקון, ובנוסחו החדש כלל התקנון בסעיף 15 הוראה שכותרתה: "**חובת הצטרפות למכירה (Bring Along)**" לפיו במקרה שבו רוב בעלי המניות בדגניה סיליקון יבקשו למכור את כל המניות המוחזקות על ידם לצד ג' ואותו צד ג' יתנה את הרכישה בכך שכל מניות החברה (דגניה סיליקון) ימכרו לו, אזי יהיו רשאים בעלי רוב המניות להורות ליתר בעלי המניות למכור את מניותיהם בחברה לאותו צד ג' (נספח לא' לת' 1, נספח 9 לנ' 1).

6. ביום 9.3.11 אישרה אסיפת הקיבוץ חלוקה של 20 מיליון ₪ מהתמורה שנתקבלה במסגרת עסקת המכירה הנ"ל, לחברי הקיבוץ כתוספת לתקציב. החלוקה בוצעה בהתאם למספר עקרונות שצוינו בהחלטת האסיפה, ובכללם כי: "**התוספת תחולק בין חברי הקיבוץ בפועל בלבד בעת ההחלטה על חלוקת התוספת ובתנאי שלא השתנה מעמדם בשלושת החודשים שלפני ההחלטה על אישור העסקה עם קרן "ויולה", וכן כי: "חבר שהלך לעולמו (חוי"ח) לאחר החלטה על אישור העסקה, יקבל בן זוגו או יורשיו את התוספת, כאשר חישוב הוותק ייעשה עד יום הפטירה כאמור בסעיף 8"** (ראו נספח לב לת' 1 ונספח 14א לנ' 1). החלטת החלוקה מיום 9.3.11 תכונה להלן: "**החלוקה הראשונה**".

7. אין מחלוקת כי חברי הקיבוץ המנוחים שהתובעים יורשיהם קיבלו כספים במסגרת החלוקה הראשונה הנ"ל (סע' 21 לכתב התביעה וכן עמ' 2 לסיכומי הקיבוץ).

8. בחודש 11/2016 נחתם הסכם מכר נוסף במסגרתו נמכרו כל מניות דגניה סיליקון (קרן ויולה) אילצה גם את הקיבוץ למכור את יתרת אחזקותיו בדגניה סיליקון, בהתאם לתנאי המכירה משנת 2010, שהינם בין היתר חובת הצטרפות למכירה (ראו לעיל). המניות נמכרו לקרן אמריקאית ששמה - Q international holding Ltd (להלן: "**המכירה השנייה**").

9. ביום 28.12.16 נתקבלה ע"י אסיפת הקיבוץ החלטה בדבר חלוקת סך של 85 מיליון ₪ מהתמורה בגין מכירת יתרת המניות בדגניה סיליקון. ביום 27.2.17 קיבלה האסיפה את ההצעה בדבר התנאים והכללים לביצוע החלוקה השנייה, ובכללם: "**הזכאים להשתתף בחלוקה השנייה הם כל מי שהיו רשומים כחברי קיבוץ ביום חתימת הסכם המכירה, 17.11.2016**" (סע' 24 לכתב התביעה וסע' 35 לכתב ההגנה).

10. בחודש 7/2017 בוצעה החלוקה של כספי מכירת יתרת אחזקות הקיבוץ בדגניה לחברי הקיבוץ. אין מחלוקת כי התובעים (בהיותם יורשי חברים מנוחים) לא קיבלו כספים במסגרת חלוקה של כספי המכירה השנייה (להלן: "**החלוקה השנייה**"). מכאן תביעתם של התובעים.

טענות התובעים:

11. התובעים טענו כי המועד הקובע לצורך בחינת הזכאות לכספי החלוקה השנייה הינו יום 26.5.10, וזאת בהתאם למועד קבלת החלטת שיוך זכויות בנכסים יצרניים, קרי מסמך העקרונות. לטענתם, הם זכאים לקבלת חלקם של החברים המנוחים שהם יורשיהם (מכאן ואילך: "**החברים המנוחים**") בכספי החלוקה השנייה.
12. נטען כי החלטת השיוך התקבלה על רקע עסקת המכירה הראשונה ולא בכדי. המדובר בעסקה שהניבה לקיבוץ הכנסה גבוהה במיוחד כתוצאה ממימוש חלק מאחזקותיו בנכס יצרני בו היו חברי הקיבוץ שותפים מלאים. בשל כך נוצר הצורך לקבוע ולעגן את זכויות חברי הקיבוץ בפירות מימוש הנכס היצרני בו היו החברים שותפים ו"קנו" בו את זכויותיהם בשנות עמל ארוכות, בחסות אידיאולוגיה המבוססת על שיוויון שיתוף ועזרה הדדית השוללת תמורה ישירה לתרומה.
13. נטען כי כל ניסיון של הקיבוץ לקבל החלטה מאוחרת המשנה את היום הקובע לצורך ספציפי ומסוים מהווה פגיעה בעקרונות המהותיים העומדים בבסיס קביעתו של "יום קובע" ומרוקן מתוכן את המונח יום קובע.
14. התובעים ציינו כי במקביל לחלוקת כספי החלוקה (קרי החלוקה השנייה) פועל הקיבוץ לקידום מהלך של שינוי אורחות חיים. מדובר במהלך שיוביל לשינוי סיווג הקיבוץ מקיבוץ שיתופי למתחדש. במסגרת החוברת המכילה את ההסדרים השונים הכרוכים במהלך שינוי אורחות החיים נכלל פרק המכונה: "הסדר חלוקת פירות הנכסים היצרניים". בפרק זה ובהתאמה להחלטת השיוך נקבע בסעיף ההגדרות, כי "המועד הקובע" לצורך בחינת הזכאות לזכויות בפירות הנכסים היצרניים הינו היום הקובע על פי החלטת השיוך (26.5.10). לאמור הקיבוץ מכיר בעצמו בעובדה כי היום הקובע נקבע כבר בהחלטת השיוך וכי אין לסטות ממועד זה. אלא על מנת למצוא דרך "עוקפת" שבה לא יצטרכו חברי הקיבוץ לחלוק בכספי החלוקה השנייה עם חברי הקיבוץ הוותיקים קבע הקיבוץ יום קובע נדחה.
15. נטען כי החלטת החלוקה המנסלת את החברים המנוחים מכל זכות בכספי החלוקה השנייה מהווה פגיעה בזכויות מוקנות של החברים מנוחים ויורשיהם, זכויות שנוצרו ועוגנו בהחלטת השיוך (מסמך העקרונות).
16. נטען כי המצג שהוצג למנוחים הן לקראת קבלת החלטת השיוך, הן במועד אישור העסקה הראשונה והן במועד קבלת החלטת השיוך והן במהלך השנים שלאחר קבלת החלטת השיוך הוא, כי זכויותיהם בפירות וברוחי הנכסים היצרניים מעוגנות ומוגנות, וכי אלו יוענקו ליורשיהם בבוא העת. בהינתן מצג זה מנוע הקיבוץ מלחזור בו מהחלטת השיוך ולקבוע מועד קובע נדחה לצורך חלוקת כספי המכירה.

17. נטען כי החלטת החלוקה כמוה כהסכם בין החברים לבין הקיבוץ ובין החברים לבין עצמם ועל הצדדים לקיימה בתום לב. אמנם בהחלטת השיוך נקבע לכאורה מנגון רדום שהיו אמור להיות מופעל רק בקרות אירוע מפעיל, יחד עם זאת על הקיבוץ לעשות במנגון זה שימוש בתום לב.
18. נטען כי בשל העובדה כי חולקו כספים בפועל מהעסקה הראשונה לכל מי שהיה חבר במועד של היום הקובע לרבות ליורשי מי שהיה חבר והלך לעולמו בתקופה קצרה זו, הציפייה של החברים הוותיקים היתה כי בעתיד כאשר תתבצע המכירה השנייה יחלק הקיבוץ את כספי התמורה בין היורשים של החברים שהלכו בינתיים לעולמם.
19. נטען כי לצורך חלוקת כספי המכירה קיבל הקיבוץ החלטה על יום קובע נדחה, בעוד שלצורך הסדר שינוי אורחות חיים מכיר הקיבוץ בזכויותיהם של מי שהיו חברים ביום הקובע המוקדם יותר (26.5.10). לאמור מדובר בהחלטה שנתקבלה מתוך שיקול כלכלי קר בחוסר תום לב ובדרך שאינה מקובלת.
20. נטען כי חוסר תום הלב של הקיבוץ בולט על רקע העובדה שחלוקת כספי המכירה השנייה נעשת במקביל לקידומו של מהלך של שינוי אורחות החיים בקיבוץ. הקיבוץ ממהר לחלק את כספי החלוקה בין החברים שבידם זכויות הצבעה עוד בטרם יאושר הסדר חלוקת פירות הנכסים היצרניים במסגרת שינוי אורחות החיים, הסדר המקנה זכויות למנוחים. באופן זה סכום הכסף העומד לחלוקה לא יהווה חלק מההסדר הכולל שיחול כחלק משינוי אורחות החיים. הקיבוץ פעל בדרך בה הוא מקטין את מספר המשתתפים בחלוקת העוגה תוך התעלמות מופגנת מזכויות המנוחים.
21. עוד נטען כי בהתנהלות הקיבוץ יש משום ניצול כוחו של הרוב באופן שמביא לקיפוח זכויותיהם של מיעוט החברים, מבלי שיש לאחרונים כל יכולת להשפיע באופן ממשי על ההחלטות המתקבלות. נטען כי במקרה דנן הקיפוח חמור מקיפוח רגיל שכן המיעוט כבר אינו קיים (החברים הוותיקים הלכו לעולמם כאשר יורשיהם אינם מורשים להצביע באסיפות). (וכן ראו בהרחבה על טענת קיפוח המיעוט סעי' 44-52 לתביעה).
22. נטען כי כספי התמורה שנתקבלו בגין המכירה השנייה התקבלו בידי הקיבוץ בנאמנות עבור מי שהיה חבר במועד הקובע. בקבלת ההחלטה שלא לשתף את המנוחים בחלוקת כספי המכירה השנייה הפר הקיבוץ את חובת הנאמנות המוטלת עליו.
23. עוד נטען כי יש לראות את המכירה השנייה כחלק מהעסקה הראשונה. ולכן מי שהיה זכאי לחלוקה של כפסי המכירה שבוצעה בשנת 2010 זכאי באותה המידה לחלוקת הכספים שהתקבלו בשנת 2016.
24. בכתב התביעה עתרו התובעים לסעדים הצהרתיים כדלקמן:

א. סעד הצהרתי הקובע כי "היום הקובע" לצורך בחינת הזכאות לכספי החלוקה הינו יום 26.5.10 בהתאם להחלטה בדבר שיוך זכויות בנכסים יצרניים.

ב. צו עשה המורה לקיבוץ לשלם לתובעים את חלקם של המנוחים בכספי החלוקה, העומד על סך של 525,000 ₪ בגין כל מוריש (למעט ביחס לתובעים 2-4 שביחס אליהם יש לפסוק 352,000 מטעמי אגרה).

ג. סעד הצהרתי הקובע כי "היום הקובע" לצורך כל חלוקה עתידית ו/או מתן זכויות בפירות נכסיו היצרניים של הקיבוץ הינו יום 26.5.10 וכי התובעים כיורשי המנוחים יהיו זכאים לחלקם של המנוחים בכל חלוקה ו/או שיוך זכויות.

טענות הקיבוץ:

25. נטען תחילה כי יש לסלק התביעה על הסף מחמת **העדר יריבות**. ברם, הטענה נזנחה בסיכומי הקיבוץ.

26. נטען כי יש לסלק התביעה על הסף מחמת **מעשה עשוי מניעות והשתק**. הגשת התובענה במועד דגן לאחר שחלוקת הכספים השנייה כבר בוצעה ע"י הקיבוץ נגועה בשיהוי ומקימה השתק ביחס לטענות התובעים (ראו בהרחבה סעי' 20-25 לכתב ההגנה).

27. בכתב הגנתו הקיבוץ פרט את הרקע העובדתי הנוגע למכירת המניות בדגניה סליקון וכן בנוגע להחלטות בנוגע לחלוקת כספי התמורה לחברי הקיבוץ שנתקבלו במסגרת אותה המכירה (הן ביחס לחלוקה הראשונה והן ביחס לחלוקה השנייה).

28. באשר לחלוקה הראשונה ציין הקיבוץ, כי בעקרונות החלוקה כפי שנתקבלו באסיפת הקיבוץ צוין (בין היתר), כי התוספת לתקציב תחולק בין חברי הקיבוץ בפועל בעת ההחלטה על חלוקת התוספת. בהתאם לכך קיבלו החברים הזכאים סכומי כסף נכבדים כתוספת לתקציב וביניהם גם החברים המנוחים (שהתובעים הינם יורשיהם).

29. נטען כי כעולה מההחלטה על החלוקה הראשונה, המועד שנקבע כ"יום קובע" להגדרת הזכאים נקבע לעניין חלוקה זו בלבד. אין בהחלטה כל התייחסות לאירועי מכירה ו/או חלוקת כספים עתידיים.

30. באשר להחלטה בדבר החלוקה השנייה נטען, כי בהתאם להחלטת האסיפה מיום 27.2.17 חברי הקיבוץ שקיבלו כספים בגין חלוקה זו היו אלו חברים שהיו רשומים כחברים נכון ליום 17.11.16 לרבות יורשי חברים שהלכו לעולמם לאחר מועד זה. הואיל והחברים המנוחים (מורשי התובעים) הלכו לעולמם טרם המועד שנקבע לבחינת הזכאות להשתתף בחלוקה הרי שאין הם ו/או יורשיהם זכאים לקבלת כספים בגין חלוקה זו ומשכך לא קיבלו.

31. נטען כי למרות לשונן הברורה של ההחלטות בכל הקשור לחלוקת כספים מתמורות המכירה מנסים התובעים כעת לשנות את החלטות הקיבוץ כך שהחברים המנוחים יכללו במסגרת "החברים הזכאים" להשתתף בחלוקה השנייה.
32. נטען כי התובעים מנסים לערב מין בשאינו במינו ואף מטעים את בית המשפט עת הינם מנסים לבסס את זכאותם של החברים המנוחים על החלטת האסיפה מיום 26.5.10 בה אושר מסמך העקרונות. טענת התובעים כי מסמך העקרונות יצר זכויות לחברים המנוחים להשתתף בחלוקת כספים הנובעות ממכירת נכסים בקיבוץ הינה חסרת כל ביסוס. אין קשר בין החלטת השיוך הרדום לבין החלטת הקיבוץ לעניין חלוקת כספים מתמורות ממכירת דגניה סיליקון.
33. נטען כי מסמך העקרונות קובע כי שיוך הנכסים בקיבוץ יופעל רק בהתקיים **אירוע מפעיל** שהינו אחד מאלה : החלטה על שינוי באורחות החיים או מתן צו פירוק/כינוס/ הקפאת הליכים כנגד קיבוץ. אירוע מפעיל שכזה לא התרחש עד היום (הקיבוץ עודנו מתנהל כקיבוץ שיתופי ולא ניתן צו פירוק/ הקפאה/ כינוס כנגד הקיבוץ).
34. נטען כי מדובר במסמך עקרונות בלבד אשר כפוף לקבלת הסדר מפורט ומלא. כמו כן נקבע במסמך זה כי אין לו כל תוקף אלא בכפוף לאישור הסדר המפורט. נטען כי הסדר מפורט מעולם לא אושר וממילא אין להחלטה זו כל תוקף ולא ניתן להתסמך עליה כבסיס לזכויות כלשהן.
35. נטען כי מלבד העובדה כי ההחלטה על עקרונות השיוך התקבלה במועד הסמוך להחלטה על העסקה הראשונה הרי שאין קשר בין החלטת השיוך הרדום לבין החלטות הקיבוץ על חלוקת כספי התמורות (בין ביחס לעסקה משנת 2010 ובין ביחס לעסקה משנת 2016).
36. נטען כי לא בכדי לא נאמר דבר בהחלטת עקרונות השיוך הרדום בקשר לעסקת המכירה ואף אין בה כל התייחסות למצב של מימוש נכסים לפני יישום ההחלטה. לו היה מדובר בהחלטה שמטרתה לעגן ולקבע את זכויות החברים בתמורות שתתקבלה מעסקת המכירה, כנטען ע"י התובעים, הרי שהדבר היה מוזכר בה. האמור הוא בפרט עת החלטת העקרונות התקבלה בעיצומו של הדיון בדבר העסקה הראשונה כאשר אישור עקרוני למכירה כבר ניתן והיה ידוע כי בקרוב עתיד הקיבוץ לקבל סכום נכבד בתמורה למכירה. על אף זאת, אין זכר לנושא המכירה בהחלטת העקרונות.
37. אישור מסמך העקרונות לא יצר יום בעל רלוונטיות להחלטות הקיבוץ בעניין חלוקת כספי התמורה בגין מימוש אחזקות הקיבוץ בדגניה סיליקון. ההחלטות הינן נקודתיות וספציפיות ואינן חלק מהסדר שיוך נכסים שמעולם לא הושלם בקיבוץ.
38. נטען כי לא נשמעה כל טענה מצד מי מהתובעים כי המועד הקובע לבחינת הזכאות להשתתפות בחלוקה הראשונה צריך להיות או היה בפועל היום הקובע כפי שנקבע בהחלטת

עקרונות השיוך הרדום קרי יום 26.5.10. מכאן למדים אנו כי כבר בחלוקה הראשונה היה ברור לכל כי מדובר בשתי החלטות נפרדות שאין ביניהם כל קשר.

39. נטען, כי לפי ההלכה הפסוקה קביעת מועד לשיוך נכסים טעונה החלטה מפורשת של אסיפת הקיבוץ, וכי אין להיתלות בפרשנויות כאלה ואחרות של תהליכים שהתרחשו בקיבוץ. בעניין זה הפנה הקיבוץ לפסק הדין שניתן בע"א 5747/08 זהבה רתם נ' קיבוץ שדות ים.

40. עוד טען הקיבוץ, כי בניגוד לנטען ע"י התובעים, הרי מלשון הסכמי המכירה עולה כי מדובר בשתי עסקאות נפרדות. כל עסקה עומדת בפני עצמה. מסעיף חובת ההצטרפות שנכלל בהסכם העסקה הראשונה עולה באופן ברור כי העסקה השנייה אינה מהלך אוטומטי שנבע מהסכם המכירה הראשונה. על פי הסכם המכירה בעסקה הראשונה, לו השווי של דגניה סיליקון היה נמוך מ- 400 מיליון ש"ח הרי שהעסקה השנייה לא היתה יוצאת אל הפועל ללא הסכמת הקיבוץ.

41. נטען כי למקרא הצעת ההחלטה על החלוקה הראשונה ניכר שלא היתה כל כוונה ליצור הענקת זכויות מתמשכת וכי מדובר באירוע חד פעמי. לו היה בכוונת הקיבוץ ליצור זכויות מתמשכות הרי שהוא היה נוקט בלשון מפורשת במינוחים כדוגמת "יום קובע" "פירות נכסים" וכיוצ"ב.

42. נטען כי ראיה נוספת לכך שמדובר בשתי עסקאות נפרדות ניתן למצוא בעובדה שבהסכם המכירה הראשונה לא נקבע לוח זמנים כלשהו אשר מכוחו היה הקיבוץ מחויב למכור את יתרת אחזקותיו במועד נתון. באופן תיאורטי ייתכן כי מהלך שכזה לא היה מתרחש משך שנים ארוכות. בפרט יתכן כי מכירה כזו לא היתה מתבצעת בשנת 2016 כך שהקיבוץ לא היה מקבל החלטה על חלוקת הכספים לחבריו.

43. עוד נטען כי התובעים למעשה מבקשים להתערב התערבות בוטה בהחלטות כלכליות של הקיבוץ ולקבוע כי החלוקה השנייה הינה בטלה. אלא שלפי ההלכה הפסוקה זכאי הקיבוץ לנהל את אורחות חייו וענייניו באופן עצמאי וכי אין עילה להתערב בהחלטותיו למעט במקרים חריגים. נטען כי לא נפל כל פגם בהחלטות האסיפה ו/או החלטות ההנהלה ובוודאי לא מתקיים פגם המצדיק התערבות של בית המשפט בשיקול הדעת של האסיפה הכללית או של ההנהלה.

44. באשר לטענה כי גם יורשיהם של חברי קיבוץ אשר הלכו לעולמם בתקופה שבין היום הקובע לבין מועד ביצוע החלוקה טען הקיבוץ קיבלו כספים, כי מדובר בשני מקרים בלבד המבוססים על טעות. מנהלת החשבונות של הקיבוץ זיכתה בטעות את יורשי החברה אהובה לוז ז"ל. הואיל והיה מקרה נוסף של חבר שנפטר בסמוך לכך, הרי שעמדה בפני הקיבוץ הברירה לפנות אל היורשים שיחזירו את הסכום שקיבלו או "להחיל את הטעות" גם על המקרה השני. הנהלת הקיבוץ בחרה בחלופה השנייה לאור העובדה שלא היה מדובר בסכום גדול ומתוך מחווה לחברים.

45. באשר לטענה כי במסגרת החוברת המכילה את ההסדרים השונים הכרוכים במהלך שינוי אורחות החיים נכלל פרק של הסדר חלוקת פירות הנכסים היצרניים ושם צוין כי המועד הקובע הינו יום 26.5.10, נטען, כי אכן נקבע בחוברת יום קובע כנטען וזאת מתוך רצון להעניק זכויות עתידיות גם ליורשי חברי שנפטרו לאחר מועד זה, אולם כל זאת ללא קשר לעסקאות המכירה של דגניה סיליקון. חברי הקיבוץ לרבות המנוחים בחרו שלא לקשור בין חלוקה חד פעמית זו לבין זכויות עתידיות מתמשכות שהן מהותו של כל הסדר שיוך מסוג זה.

46. באשר לטענה כי הוצג למנוחים מצג כי זכויותיהם בפירות וברוחי הנכסים היצרניים מוגנות נטען כי לא ניתן היה לדעת מה היה בנפשם של המנוחים לקראת קבלת ההחלטות בקיבוץ.

47. הקיבוץ הכחיש את טענות התובעים בנוגע לקיפוח המיעוט. נטען כי החברים הותיקים היו שותפים להחלטה על החלוקה הראשונה אשר גם היא "סוטה" לכאורה מעקרונות שנקבעו בהחלטה על עקרונות השיוך הרדום (לאמור לא ניתן לומר כי נתקבלה החלטה באופן המקפח זכויותיהם). נטען כי בניגוד למשתמע מכתב התביעה כי כל היורשים אינם מורשים להצביע באסיפות הקיבוץ, חלק מהיורשים הינם חברי קיבוץ בעלי זכויות הצבעה מלאות. לפיכך, מדוע לא טרח אף אחד מחברים אלו להציע הצעה משלו בעניין הקובע (בעניין החלוקה השנייה)?

48. באשר לטענה כי הקיבוץ הוא נאמן של החברים נטען כי הקיבוץ אינו "נאמן", של החברים וכדי ליצור יחסי נאמנות ישנם תנאים בסיסיים שעליהם להתקיים ושלא נתקיימו במקרה דנן.

49. **התביעה בת"א 54308-08-18:**

התובעת בתביעה זו (על פי הנטען בה) היתה חברת הקיבוץ עד לשנת 2001. התובעת הינה גם היורשת היחידה של מר יוסף ציון ז"ל שהיה חבר הקיבוץ מיום עלייתו ארצה (12.4.1947) ועד ליום פטירתו 27.8.10.

50. בתובענה נטען כי הקיבוץ דנן הינו **קיבוץ מתחדש** מאחר והוא קיבל שורה של החלטות בדבר שיוך אמצעי הייצור לחבריו ובכך מקיים לפחות את אחד התנאים החלופיים לקביעת הגדרתו של קיבוץ כקיבוץ מתחדש כעולה מסעי' **(5)2(ב) לתקנות האגודות השיתופיות (סוגי אגודה)**, התשנ"ו – 1995.

51. נטען, כי **תקנה 4 לתקנות האגודות השיתופיות (שיוך אמצעי ייצור בקיבוץ המתחדש)** קובעת כי: **"הזכאים לשיוך אמצעי ייצור הם החברים במועד קבלת ההחלטה על שיוך אמצעי הייצור באסיפה הכללית או לאחריו"**. עוד נקבע בתקנות הנ"ל, כי לאחר מותו של חבר קיבוץ

יורשו נכנס בנעליו בכל הקשור לשיוך אמצעי הייצור (בעניין זה הפנתה התובעת [לסעי' 9](#) לתקנות הנ"ל וכן לת"א (נצ"י) 549/07 שובל נ"י קיבוץ נאות מרדכי).

52. משכך נטען כי התובעת זכאית לשיוך כל אמצעי הייצור שהקיבוץ החליט על שיוכם עובר ליום פטירתו של מר יוסף ציון (כאמור 27.8.10). נטען כי המועד הקובע אינו המועד בו שויכו בפועל אמצעי הייצור לחברי הקיבוץ (מועד מימוש הזכויות), אלא המועד בו התקבלה החלטת האסיפה הכללית על שיוך עתידי של אמצעים אלו.

53. נטען כי ראיה לזכאותה של התובעת לשיוך הנ"ל ניתן למצוא במסגרת הדיון שהתנהל [בת"ע 56589-09-11](#) שם הצהיר ביום 24.12.14 מר נדב אמיתון - מנכ"ל ונציג הקיבוץ, כי התובעת כיורשת עזבונו של מר ציון ז"ל, זכאית לשיוך אמצעי הייצור שכן ההחלטה בדבר שיוכם התקבלה באסיפה הכללית של הקיבוץ כבר ביום 26.5.10, קרי עובר לפטירתו של מר ציון ז"ל. נטען כי אמנם מר אמיתון הסתייג בהמשך דבריו מזכאותה של התובעת לקבלת רווחי הקיבוץ בפועל שכן לטענתו אז טרם נתמלאו התנאים המנויים בתקנון לחלוקת הרווחים לחברי הקיבוץ, ברם הוא לא ערער ואף הודה בזכותה העקרונית של התובעת להיות חלק מהליכי שיוך הנכסים מכוח היותה יורשת.

54. נטען כי חרף זאת נמנע הקיבוץ מלהעביר ולשייך לתובעת נכסים כלשהם הגם שידוע לתובעת כי הקיבוץ שייך כבר חלק מנכסיו לחברי הקיבוץ.

55. נטען כי מהמעט שהצליחה לדלות עלה כי כבר ביום 26.5.10 (עובר לפטירתו של מר ציון ז"ל) קיבלה האסיפה הכללית של הקיבוץ החלטה ל"שיוך זכויות רדום" אשר מותנה בהתקיימות תנאים מסויימים. כן נקבע בהחלטה הנ"ל כי היום הקובע הוא יום קבלת ההחלטה באסיפה הכללית וכי יורשיו של חבר קיבוץ יהיו זכאים לזכויות במסגרת שיוך הנכסים בהתאם לוותק של חבר הקיבוץ.

56. נטען כי לפי ההחלטה הנ"ל תהליך שיוך הנכסים של הקיבוץ יתבצע ע"י הקמת תאגיד שבעלי מניותיו יהיו חברי הקיבוץ (ויורשיהם). זכאותה של התובעת להיות בעלים של מניות התאגיד מקנה לה כיורשת היחידה של מר ציון ז"ל זכויות בנכסי הקיבוץ וברווחיו.

57. נטען כי אין המדובר בכוונה כללית או עתידית לשיוך נכסים. מן המפורסמות הוא שהקיבוץ שייך זה מכבר חלק מאמצעי הייצור שבבעלותו (ובכלל זה את הרווחים ממכירת דגניה סיליקון) לחברי הקיבוץ וכן התקבלו החלטות לפיהן הקיבוץ ישייך נכסים נוספים לחבריו.

58. נטען כי מאחר והקיבוץ מחלק לחבריו מרווחי מכירת הבעלות בחברת דגניה סיליקון אזי ניתן ללמוד כי התמלאו כל התנאים "המתלים" שנקבעו באסיפה הכללית וכי התובעת זכאית לשיוך בפועל של אמצעי ייצור אלה.

59. בכתב התביעה עתרה התובעת למתן סעד הצהרתי המורה כי לתובעת יש זכות בשיוך כל הנכסים ששויכו בפועל לחברי הקיבוץ ויורשיהם ושהחלטת השיוך בעניינם התקבלה עובר

ליום 27.8.10 ובכלל זה זכאית התובעת לחלקה ביחס לכל הנכסים ששויכו לחברי הקיבוץ מכוח החלטת האסיפה הכללית מיום 26.5.10.

60. במסגרת התובענה עתרה התובעת אף לקבלת צו לעיון במסמכים שונים. יחד זעם זאת במסגרת פרוטוקול מיום 26.4.21 הצהירה ב"א התובעת כי: **"לגבי סעד מסמכים באנו על סיפוקנו"** (עמ' 9 שורה 14), וסעד זה נמחק מהתובענה (ראו החלטתי בעמ' 10 שורה 4 לפרו' הנ"ל).

הגנת הקיבוץ:

61. נטען כי יש לדחות התביעה מחמת העדר סמכות עניינית (בעניין זה הוגשה ע"י הקיבוץ בקשה לסילוק על הסף מחמת העדר סמכות עניינית, ובקשה זו נמחקה במסגרת החלטתי מיום 30.6.19).

62. נטען כי סיווגו של הקיבוץ כקיבוץ שיתופי לא שונה. הקיבוץ הוא הבעלים של כלל נכסיו ובכלל זה של הדירות שבשטחו ושל אמצעי הייצור. הקיבוץ אף מקיים קופה משותפת שאליה מעבירים החברים את הכנסותיהם מעבודה וממנה מקבלים את צרכיהם. הקיבוץ מספק לחבריו שירותי קיום בחינם או בסבסוד ניכר וכן מחלק תקציבים לחברים לפי תקונו.

63. נטען כי בשנים האחרונות פעלה הנהלת הקיבוץ למען העברת החלטה על שינוי אורחות חיים בקיבוץ, קרי ניסיון לאשר ברוב של 75% מכלל החברים מודל של שינוי ואת תיקון תקנון הקיבוץ כך שרשם האגודות השיתופיות יאשר את שינוי סיווג הקיבוץ מקיבוץ שיתופי למתחדש, שבו יונהג בין היתר שכר דיפרנציאלי ויחולו הסדר שיוך דירות ו/או אמצעי יצור המאפשרים בקיבוצים המסווגים כמתחדשים.

64. נטען כי חרף ניסיונות אלו של הקיבוץ, הרי שחברי הקיבוץ עצמם הצביעו כנגד השינוי באורחות החיים ולמעשה הקיבוץ נותר כקיבוץ שיתופי. משכך הרי שמסמך העקרונות הנוגע לשיוך זכויות רדום בנכסים היצרניים לא נכנס לתוקף באשר התנאים המתלים המפורטים בו לא התקיימו.

65. נטען כי האמור לעיל נכון למועד הגשת התביעה. לאחר הגשת התביעה בחודש 12/2018 התקבלה בקיבוץ החלטה על שינוי אורחות חיים ומעבר למודל של התנהלות של קיבוץ מתחדש. השינוי באורחות החיים אשר התקבל אך לאחרונה מהווה ראייה לכך כי החברים ובכללם המנוח כלל לא היו מעוניינים בשינוי ובתוך כך בהתקיימות התנאים המתלים במסמך העקרונות.

66. נטען כי לאורך השנים (וללא קשר להצעה בדבר שינוי באורחות החיים) נהג הקיבוץ להשתמש ברווחים הנובעים מעסקיו קודם כל ובעדיפות עליונה להבטחת צרכיהם של חברי הקיבוץ (תקציב קיום, פנסיה, בריאות, סיעוד וכיוצא ב'). וכן להבטחת צרכיהם של בני הקיבוץ בעלי הצרכים המיוחדים. נטען כי לעיתים היקף הרווחים המועבר לקהילה מעסקי הקיבוץ מאפשר

לקיבוץ להעניק מעת לעת לחברים מענקים מתוך הרווחים. ואכן כך עושה הקיבוץ מפעם לפעם.

67. נטען כי הקיבוץ אינו מחויב לחלק רווחים לחבריו על פי תקנונו או כל דין אחר ולכן ברור הוא כי אין זכות חוקית או חוזית המוענקת לחבר, אלא מדובר במענקים שהחברים החליטו לחלק לחברים קיימים במסגרת החלטת האסיפה הכללית המביאה בחשבון את צרכי הקיום והפיתוח של הקיבוץ. כך למשל חילק הקיבוץ רווחים לחבריו שנתקבלו ממכירת מניותיו בדגניה סיליקון. חלוקת רווחים אלו התאפשרו נוכח החלטות הקיבוץ אשר אושרו בקלפי ע"י החברים עצמם.

68. נטען כי עקרונות החלוקה (של כספי המכירה) קבעו בין היתר כי מי שזכאי להשתתף בחלוקת הרווחים הם מי שהיו חברי קיבוץ ביום חתימת הסכם המכירה. הואיל ובמקרה דגן המנוח הלך לעולמו טרם המועד שנקבע לבחינת הזכאות הרי שאין הוא או יורשיו זכאים לקבלת כספים בגין חלוקה זו.

69. אף כאן נטען כי החלטות לחלוקת הכספים נתקבלו במנותק ממסמך העקרונות בנכסים היצרניים אשר נעדר כל תוקף כל עוד לא נתקיימו התנאים להפעלתו. טענת התובעת כי חלוקת הרווחים שביצע הקיבוץ קיימה את התנאים המתלים במסמך העקרונות כך שיצרו זכויות למנוח ציון ז"ל חסרת בסיס. אין קשר בין מסמך העקרונות הנ"ל לבין החלטות הקיבוץ לעניין חלוקת כספים ממכירת דגניה סיליקון.

70. עוד טען הקיבוץ כי חלוקת חלק מהכספים הנובעים ממכירת נכסים והמהווים רווח בידי הקיבוץ אינה "שיוך אמצעי יצור".

71. נטען כי החלטות הקיבוץ בעניין חלוקת כספי התמורה הינן נקודתיות ואינן חלק מהסדר שיוך נכסים שלא הושלם. נטען כי לפי ההלכה הפסוקה קביעת מועד קובע לשיוך נכסים טעונה החלטה מפורשת.

72. נטען כי החלטות עקרונות השיוך הרדום אינה החלטה תקפה ואין בה כדי להקים זכויות לתובעת בשלב זה. נטען כי מלבד הסתמכות על מסמך העקרונות הנ"ל אין לתובעת כל מקור חוקי או חוזי להתבסס עליו.

73. נטען כי אף מאחר והתנאים המתלים (הקבועים במסמך העקרונות) לא נתקיימו תוך זמן סביר הרי שהחווזה מתבטל וזאת לאור [סעי' 29 לחוק החוזים](#). משכך ניסיון להיתלות בחווזה בטל דינו להידחות.

74. אף במקרה דגן הפנה הקיבוץ להלכות בדבר אי התערבות בהחלטותיו עת לא הצביעה התובעת על כל פגם בהחלטות האסיפה ו/או ההנהלה.

75. בנוגע לטענה של התובעת כי הקיבוץ הינו מתחדש נטען (תוך הפניה לעמ"נ (י-ם) 4531-01-15) עין חרוד מאוחד נ"י רשם האגודות) כי לא די שקיבוץ מתנהל בפועל כקיבוץ מתחדש אלא שנדרש רוב של 75% מכלל החברים ואישור הרשם לתיקון תקנון האגודה ועד שלא יושג רוב שכזה ויינתן אישור הרשם ימשיך הקיבוץ להיות מסווג כשיתופי.
76. נטען, כי תקנות האגודות השיתופיות (שיוך אמצעי יצור בקיבוץ המתחדש) אליהן מפנה התובעת אינן רלוונטיות בשים לב כי הקיבוץ הינו קיבוץ שיתופי.
77. באשר להפניית התובעת לדבריו של מר נדב אמיתון נטען כי מדובר בפרשנות מוטעית לאמירתו של הנ"ל. מר אמיתון הבהיר כי טרם ניתן תוקף כלשהו לאותו מסמך עקרונית וכי הוא כפוף להתקיימות תנאים מתלים שטרם נתקיימו.
78. הקיבוץ הכחיש את הטענה כי שייך חלק מאמצעי הייצור שבבעלותו לחבריו. לתובעת היה ידוע היטב כי לא עומדות לרשותה זכויות כספיות כלשהן משום שהקיבוץ לא שייך עד למועד זה אמצעי ייצור כלשהם.

חומר הראיות:

79. **מטעם התובעים בת"א 35338-0-17** הוגש תצהירו של התובע 7 מר שריד זכרי יורשה של המנוחה שרה פישגרונד (ת/1) אשר נחקר על תצהירו בפני. כן הוגש שאלון ותצהיר תשובות לשאלון (ת/30).
80. **מטעם התובעת בת"א 54308-08-18 הוגש** תצהירה של התובעת עצמה – הגב' רינה ציון (ת/2) אשר נחקרה בפני על תצהירה. כן הוגש מסמך שכותרתו: "חברים ומועמדים שעזבו את המשק – 2010" (ת/3). הוגש "סיכום מנהלת קיבוץ 1.2020 (ת/4). הוגש פרוטוקול אסיפה כללית מס' 9/10 (ת/5). הוגש מסמך שכותרתו: "תוצאות הצבעה בקלפי" (ת/6). הוגש פרוטוקול ועד ההנהלה מס' 8.2011 (ת/7). פרוטוקול אסיפה כללית מס' 16/11 (ת/8), סיכום מנהלת הקיבוץ 4.2010 (ת/9), פרוטוקול אסיפה כללית 3/10 (ת/10), פרוטוקול אסיפה כללית מתאריך 11/05/10 (ת/11), פרוטוקול מיום 20.9.10 (ת/12), סיכום מנהלת קיבוץ 7.2010 (ת/13), פרוטוקול אסיפה כללית מיום 24.2.10 (ת/14), דף לקראת האסיפה מיום 24.2.10 ומיום 22.12.10 (ת/15, ת/16), שינוי תקנון הקיבוץ הצבעה בקלפי מיום 4.6.10 (ת/17), פרוטוקול אסיפה כללית מיום 3.2.2010 ומיום 21.7.10 ומיום 26.9.10 (ת/18-20), תקנון ההתאגדות המתוקן של חברת דגניה סיליקון בע"מ (ת/21). הוגש פרוטוקול ישיבה משותפת מיום 19.3.17 (ת/22), הוגשו פרוטוקול אסיפה כללית מיום 28.12.16, פרוטוקול ועד הנהלה מיום 8.2.17, פרוטוקול ועד הנהלה מיום 22.2.17 (ת/23-25). הוגש ממסמך שכותרתו "ת"ע 56589-09-11 הודעת קיבוץ דגניה ב'" (ת/26), הוגש פרוטוקול הצבעה מיום 30.11.18 (ת/27), הוגש עלון דגניה מחודש 12/2018 (ת/28), פרוטוקול הנהלה כלכלית מיום 12.12.16 (ת/29).

81. **מטעם הקיבוץ** הוגש תצהירו של מר אורי דורמן אשר שימש במועדים הרלוונטיים לתובענה כיו"ר הקיבוץ (נ/1). הנ"ל נחקר על תצהיר בפניי. כן הוגש תצהירו של מר רוני קינן אשר כיהן כיו"ר הקיבוץ מ- 2014 עד 2020 (נ/2). הנ"ל נחקר בפני על תצהירו.

82. **מטעם בית המשפט** הוגשה חוברת שכותרתה: "מודל דגניה ב'" מחודש 12/2018 (במש/1).

דיון והכרעה:

83. הערה כללית ומקדימה – כל ההדגשות אינן במקור – אלא אם צוין אחרת.

84. הערה נוספת – התובעים בת"א 35338-09-17 יכונן להלן: "התובעים". התובעת בת"א -54308-18 תכונה להלן: "התובעת".

85. השאלה המשותפת שעולה בשני התיקים שאוחדו הינה – האם זכאים התובעים והתובעת לקבלת כספי התמורה שנתקבלו בעקבות המכירה (השנייה) של מניות הקיבוץ בדגניה סיליקון? לטענת התובעים המועד הקובע שנקבע במסמך העקרונות מיום 26.5.10 עומד בעינו כך שעל הקיבוץ ליתן להם כיורשי חברי קיבוץ במועד הקובע הנ"ל את הכספים הנובעים מהמכירה הנ"ל. מנגד טען הקיבוץ כי מסמך העקרונות הנ"ל היה מותלה בתנאים שלא נתקיימו ועל כן מסמך העקרונות כלל לא נכנס לתוקף (ראו עמ' 1 לסיכומי הקיבוץ).

86. על מנת להכריע במחלוקת הנ"ל, אפנה תחילה לבחינת מסמך העקרונות ("שיוך זכויות רדום בנכסים היצרניים – מסמך עקרונות – הצעת להחלטה") שאושר באסיפה ביום 26.5.10 (ראו נספחים כה' ו – כו לת/1 וכן נספח ג' לת/2), אשר עליו נסמכים התובעים והתובעת בתביעתם כמקים להם את הזכויות הנטענות. כך צוין במסמך הנ"ל -

1'. בדגניה ב' יושם שיוך זכויות רדום בנכסים היצרניים (להלן: "שיוך נכסים רדום") שמשמעו הקמת תשתית מלאה לשיוך נכסים קנייני (לרבות קבלת כל ההחלטות הנדרשות להפעלת שיוך כאמור) אך השיוך יופעל רק בהתקיים "אירוע מפעיל". התקופה שבין קבלת ההחלטה על השיוך הרדום לבין הפעלתו להלן "תקופת הביניים".

2. ועד ההנהלה יוסמך לפעול לצורך קבלת אישור מטה הסדר הקיבוצים לביצוע שיוך הנכסים הרדום על פי העקרונות שלעיל.

3. ועד ההנהלה יביא לאישור האסיפה והקלפי הצעה להסדר מפורט הכולל את כל הכללים והתנאים לשיוך הנכסים הרדום בכפוף לעקרונות שלעיל ולהלן (להלן "ההסדר המפורט"). במקרה של סתירה בין ההסדר המפורט לבין החלטה זו יגבר האמור בהסדר המפורט.

4. להחלטה זו לא יהיה תוקף, והיא לא תבוצע (למעט פעולות לקבלת אישור מטה הסדר הקיבוצים), אלא בכפוף לאישור ההסדר המפורט בקלפי ולהתקיימות תנאים

- מתלים כגון אישור המערכת הבנקאית ואישור רשויות המס, אם וככל שאישורים אלו יידרשו, וכן אישור צדדים שלישיים נוספים אם וככל שתידרש הסמכתם למהלך.**
5. שיוך הנכסים הרדום יתבצע באמצעות הענקת זכויות לחברי הקיבוץ ב"אגודת החברים דגניה ב' 2006 אגש"ח בע"מ" (להלן "אגודת החברים"). במהלך תקופת הביניים יוחזקו הזכויות על ידי הקיבוץ בנאמנות עבור חברי הקיבוץ.
6. אגודת החברים תהיה בעלת זכויות בד.ב. אלפיים אגש"ח בע"מ – (להלן "אגודת האחזקות") ודרכה במפעלים וב"דגנית". הקיבוץ יהיה בעל השליטה באגודת האחזקות ואולם אגודת החברים תהיה בעלת מרבית הזכויות ברווחי אגודת האחזקות (בכפוף למגרד שימושים שיפורט בהמשך).
7. "היום הקובע" יהיה יום קבלת החלטת עקרונות זו בקלפי. למען הסר ספק, היום הקובע יהווה יום קובע במסגרת מהלך שיוך הנכסים הרדום בלבד ולא תהיה נודעת לו משמעות כלשהי לכל עניין אחר.
8. הזכאים לקחת חלק בשיוך הנכסים הרדום יהיו מי שיהיו חברים ב"יום הקובע" (קרי, מי שהלך לעולמו או עזב את הקיבוץ לפני היום הקובע, הוא או יורשיו לא יהיו זכאים לזכויות במסגרת שיוך הנכסים הרדום), מי שיתקבלו לחברות לאחר היום הקובע ולמעט מי שיעזבו את הקיבוץ בתקופת הביניים.
9. **אירוע מפעיל יהיה אחד מאלה:**
- 9.1 הפעלת שינוי באורחות החיים ("מודל התפרנסות") בכל מודל שהוא יתקבל ברוב של שני שלישים ממספר המצביעים.**
- 9.2 מתן צו פירוק/ כינוס/ הקפאת הליכים כנגד הקיבוץ (שלא בוטל תוך 30 ימים).**
10. בתקופת הביניים יחולו ההוראות הבאות:
- 10.1 חבר אשר יעזוב את הקיבוץ במהלך תקופת הביניים יהיה זכאי לדמי עזיבה ע"פ כללי העזיבה וזכויותיו במסגרת שיוך הנכסים הרדום יפקעו.
- 10.2 חבר אשר ילך לעולמו במהלך תקופת הביניים – יורשיו יהיו זכאים לזכויות במסגרת שיוך הנכסים הרדום בהתאם לוותק המלא של החבר (בכפוף למגבלות על צבירת וותק שיחולו בקשר עם כלל החברים ויקבעו בהסדר מפורט).
- 10.3 זכויות חבר שיתקבל במהלך תקופת הביניים ייקבעו בהסדר מפורט.
- 10.4 זכויות חברי הקיבוץ באגודת החברים תתחלקנה באופן שייקבע בהסדר המפורט.
11. מצבת הזכויות "הרדומות" תתעדכן כל שנה במהלך תקופת הביניים וינתן דיווח לכל חבר.
12. לאחר הפעלת שיוך הנכסים יחולו בין היתר ההוראות הבאות:
- 12.1 כל מי שהינו חבר הקיבוץ יהיה חייב להיות חבר אגודת החברים ולהחזיק במינימום השווה ל"חלק השוויוני" שהוקצה לו.
- 12.2 באגודת החברים יוכלו להיות חברים גם מי שאינם חברי הקיבוץ.
- 12.3 זכויות חבר שיתקבל לחברות אחרי הפעלת שיוך הנכסים יקבעו בהסדר המפורט.
- 12.4 חבר אשר ילך לעולמו, ויורשיו יהיו רשאים להתקבל לאגודת החברים במקומו ויוקנו להם כל הזכויות שיהיו בידי המוריש. ..."

87. מלשונו של המסמך/ ההחלטה הנ"ל עולה באופן ברור, כי כניסתו לתוקף היתה מותנית בקיום תנאים. בתוך כך כן צוין במסמך הנ"ל, כי להחלטה זו לא יהיה תוקף והיא לא תבוצע אלא בכפוף לאישור ההסדר מפורט שהינו אותו הסדר שיביא ועד ההנהלה לאישור האסיפה והקלפי והכולל את כל הכללים והתנאים לשיוך הנכסים הרדום. כן נדרשת התקיימות של תנאים מתלים נוספים כגון אישור המערכת הבנקאית ואישור רשויות המס ככל ואלו יידרשו. כן צוין במסמך באופן מפורש כי שיוך הזכויות יופעל אך בהתקיים אירוע מפעיל שהינו שינוי באורחות החיים ("מודל התפרנסות") או מתן צו פירוק/ כינוס/ הקפאת הליכים כנגד הקיבוץ (שלא בוטל תוך 30 ימים). לאמור אין המדובר בהחלטה המקימה זכויות באופן אוטומטי. כמו כן עולה ממסמך זה, כי ככל שתיווצר סתירה בין האמור במסמך הנ"ל לבין האמור בהסדר המפורט, הרי שהאמור באחרון יגבר, תניה המלמדת, כי המסמך אינו בעל קביעות קטגוריות.

88. כעת נשאלת השאלה – האם נתקיימו התנאים המתלים אשר הביאו לכדי כניסתו לתוקף של מסמך העקרונות הנ"ל לתוקף באופן שהקים לתובעים זכויות כנטען?

אבחן שאלה זו ביחס לכל תביעה בנפרד.

89. באשר לתביעה בת"א 54308-08-18:

במסגרת סיכומיה (בעמ' 4) טענה התובעת כי: "התרחש האירוע המפעיל וההחלטה על שיוך נכנסים נכנסה לתוקפה לכל המאוחר בשנת 2010". לטענתה, כעולה מחקירתו הנגדית של מר אורי דורמן (יו"ר הקיבוץ בין השנים 2008-2013) הרי שקיימות אינדיקציות רבות לפעולות שננקטו בקיבוץ עד לשנת 2010 אשר מעידות על שינוי באורחות החיים בקיבוץ (קרי נתקיים אותו אירוע מפעיל).

90. בתוך כך הפנתה התובעת לחקירתו הנגדית של מר אורי דורמן (יו"ר הקיבוץ מ-2008 עד 2013) ממנה עולה כי בתקופה שבה הוא שימש כיו"ר הקיבוץ חדר האוכל היה מופרט וחברי הקיבוץ נדרשו לשלם עבור הארוחות, חשבונות החשמל ושירותי הכביסה הופרטו, ניתן אישור לפתוח חשבונות בנק אישיים, חברי הקיבוץ הורשו להחזיק רכבים פרטיים, חברי הקיבוץ הורשו לעשות כרצונם בכספים הפרטי, לרבות רכישת רהיטים תשלום לעוזרות בית וכיוצא, הקיבוץ השכיר דירות לאנשים שאינם חברי הקיבוץ, הקיבוץ הפעיל אירוח כפרי והועסקו עובדים שאינם חברי הקיבוץ, וכן בהנהלה כיהנו מי שאינם חברי הקיבוץ. עוד טענה התובעת הנ"ל בסיכומיה כי כעולה מת/26 הרי שלחברי הקיבוץ הופרשו כספים לקרן "עתודות – קרן פנסיה לשכירים ועצמאיים בע"מ", וכי כעולה מת/7-ת/8, הרי שבשנת 2011 הקיבוץ שייך דירות לחבריו.

91. התובעת הנ"ל המשיכה וטענה בסיכומיה כי כעולה מפסק הדין שניתן בת"א 392/08 פועם נ"י קיבוץ עברון הרי שחברי הקיבוץ יכולים לקבל על עצמם את שינוי אורחות החיים בקיבוץ ע"י התנהגות ובאופן הדרגתי. לטענתה, מהסממנים הרבים שהובאו על ידה לעיל עולה כי עד לשנת 2010 עבר הקיבוץ תהליכי הפרטה משמעותיים אשר הובילו לשינוי אורחות החיים בקיבוץ. לטענתה, ההחלטה על מכירת דגניה סיליקון וחלוקת התמורה לחברי הקיבוץ בהתאם לוותק שלהם הן פעולות כשלעצמן עולות כדי שינוי מהותי באורחות החיים בקיבוץ. נטען כי בסעיף 10.2 להחלטת האסיפה הכללית מיום 26.5.10 נקבע כי במסגרת שיוך הנכסים היצרניים יובא בחשבון הוותק של החברים. לשם יישום האמור הובאה ביום 4.6.10 הצעה לשינוי תקנון הקיבוץ במסגרתה נתבקשו חברי הקיבוץ לשנות את התקנון כך שניתן יהיה לחלק רווחים לפי הוותק של החברים בקיבוץ (בעניין זה הפנתה התובעת לת/17). לטענתה, שינוי התקנון הוא כלשעצמו מהווה את אחת האינדיקציות המשמעותיות כי אורחות החיים השתנו בפועל. כן טענה, תוך הפניה לת/22 כי אינדיקציה נוספת לשינוי אורחות החיים הינה קביעת חברי הקיבוץ במסגרת ישיבה משותפת של מנהלת הקיבוץ וההנהלה הכלכלית מיום 19.3.17 כי הקיבוץ הינו קיבוץ מתחדש. הכרה בקיבוץ כמתחדש הינה תוצאה ישירה של עריכת שינוי באורחות החיים (אציין כבר עתה כי לגבי ישיבה זו הרי שמדובר בישיבה שנערכה לאחר המועד שבו נתקבלה החלטת החלוקה השנייה) (ראו טענות התובעת הנ"ל בעמ' 3-6 לסיכומיה).

92. בכל הכבוד הראוי איני שותף לטענת התובעת הנ"ל, כי התרחש אותו אירוע מפעיל (שינוי באורחות החיים) כך שהחלטה על השיוך/ מסמך העקרונות נכנסה לתוקף בשנת 2010.

93. בעניין זה אפנה תחילה [לסעיף 25 לחוק החוזים](#) (חלק כללי) הקובע כדלקמן:

"(א) חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו.

94. בע"א 1536/15 פז חברת נפט בע"מ נ' תחנת דלק חוואסה בע"מ (08.02.2018), נאמר לעניין פרשנות הסכם כדלקמן –

"אין חולק כי לשון החוזה – על מגוון הוראותיו – היא נקודת המוצא לכל הליך פרשני. יתרה מזאת, כל זמן שלשון החוזה ברורה וחד-משמעית ומצביעה באופן בהיר על אומד דעתם הסובייקטיבי של הצדדים בעת כריתת החוזה, הבכורה בהליך הפרשני תינתן לה. רוח דברים אלה עוגנה זה מכבר בסעיף 25(א) לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, כפי שתוקן בתיקון מס' 2 לחוק החוזים משנת 2011...".

95. במקרה דנן, לשונו של מסמך העקרונות מיום 26.5.10 בכל הקשור להתקיימות אותו אירוע מפעיל כתנאי להתקיימותו הינה ברורה וחד משמעית ונקבע בו כי תנאי מפעיל הוא אחד מאלה:

"הפעלת שינוי באורחות החיים ("מודל התפרנסות") בכל מודל שהוא יתקבל ברוב של שני שלישים ממספר המצביעים.

96. לאמור, המדובר בשינוי באורחות החיים ביחס למודל ההתפרנסות. קרי, מעבר לשיטת שכר דיפרנציאלי. אין המדובר באינדיקציות כאלה ואחרות לפעולות שנקטו אשר יש בהן כדי ללמד על שינוי באורחות החיים, אלא נדרשת החלטה בעניין מודל ההתפרנסות.

97. אציין כי פרשנות זו (כי שינוי באורחות החיים מתיחס לשינוי במודל ההתפרנסות) מגשימה אף את תכליתו של מסמך העקרונות. במסמך שכותרתו: "אישור מסמך העקרונות לשיוך נכסים יצרניים רדום ואישור תקנון שנת חופש" (נספח כח לת/1) צוין תחת הכותרת:

"א. מטרות:

שיוך זכויות רדום בנכסים היצרניים – מסמך עקרונות – הצעה להחלטה:

1. יצירת מנגנון יחוס נכסים מובנה מראש לחברי הקיבוץ במקרה בו תיווצר הפרה

של עקרונות יסוד (תגמול עבור עבודה, לפי קביעת האסיפה) הכולל עקרונות חלוקה

הוגנים אם וככל שיכול בעתיד שינוי באורחות החיים".

(כך ראו הנ"ל אף במסגרת ת/15).

98. הנה כי כן, תכליתו של מסמך העקרונות הינה ליצור מנגנון יחוס מובנה שיכלול עקרונות חלוקה הוגנים במצב של הפרה של עקרונות יסוד קרי **תגמול עבור עבודה** (לאמור מתן שכר ישיר בגין העבודה ולא מתן תקציב). משכך אך מצב כזה ייהווה שינוי באורחות החיים לצורך אותו תנאי מפעיל.

99. האינדיקציות אליהן הפנתה התובעת ובכללן - הפרטה של חדר אוכל, הפרטת חשבונות של חשמל ושירותי כביסה, השכרת דירות לאנשים שאינם חברי הקיבוץ וכיוצא' לעיל אינן החלטות בדבר שינוי במודל ההתפרנסות, כפי שנדרש במסמך העקרונות. מדובר בהחלטות המלמדות אך על התייעלות כלכלית נקודתית בקיבוץ. משכך לא מצאתי כי התובעת יכול להיבנות מאינדיקטורים אלו. זה המקום לציין כי אני דוחה גם את טענת התובעת כי ממוצגים ת/7 ות/8 עולה כי הקיבוץ אישר את שיוך הדירות לחבריו. עיינתי במוצגים הנ"ל. כל שצוין בת/7 בהתייחס לשיוך דירות הוא כי נמסר **דיווח** בנוגע לשיוך דירות. כמו כן מת/8 עולה כי על סדר הדיון שבהחלטת האסיפה עמדה "הצעת החלטה בדבר ישוב מחלוקות בהליך שיוך דירות". לא מצאתי כי מדובר באישור של שיוך דירות כנטען.

100. אף הטענה בדבר שינוי התקנון אינה מלמדת על התקיימות אירוע מפעיל. כעולה מסיכומיה של התובעת עצמה המדובר הוא בשינוי בתקנון על מנת שתתאפשר חלוקה של רווחי מכירת דגניה סיליקון בצורה שאינה שוויונית (קרי חלוקה לפי וותק). כאשר נשאל מר דורמן: **"למה תיקנתם את סעיף 7 לתקנון, מה היתה כוונת הקיבוץ ב- 2010 שתוקן הסעיף הנ"ל?"** הוא

השיב: "זה לא האירוע המפעיל. זה בשביל לאשר שהחלוקה לא תהיה שוויונית. שתהיה חלוקה קצת שונה. חלוקה של תוספת לתקציב" (עמ' 15 שור 23-24). אין המדובר בשינוי בנוגע למודל ההתפרנסות. הטענה נדחית.

101. אף המוצהר בתצהירה של התובעת עצמה – הגב' רינה ציון, אינו מלמד על התקיימות האירוע המפעיל במסמך העקרונות. אמנם בסעי' 5 לת/2 הצהירה הגב' רינה ציון כי: "נודע לי שבשנים האחרונות פועל הקיבוץ במגוון דרכים וצורות כדי "להפריט" את נכסיו לחברי הקיבוץ. הליך זה מקנה לחברי הקיבוץ, ובכלל זה לי, כוורשת של המנוח, זכויות רבות ובכלל זה קבלת בעלות על נכסי הקיבוץ שהוחלט על שיוכם". יחד עם זאת, הני"ל לא פרטה אודות ההפרטות המדוברות, וככל ומדובר בהפרטות מהסוג שצוין לעיל, הרי שאלו הפרטות נקודתיות לצורך התייעלות כלכלית ואינן מלמדות על אירוע מפעיל כדרישת התנאי המפעיל במסמך העקרונות.

102. לצד זאת יש לציין כי אף מר אורי דורמן הצהיר בתצהירו (נ/1) כי עד לסיום תפקידו בשנת 2013 לא אושר בקיבוץ הסדר מפורט ולא התמלא התנאי המתלה והיסודי האמור במסמך העקרונות כך שהחלטת השיוך הרדום מעולם לא נכנסה לתוקף. הני"ל אף לא נסתר בחקירתו הנגדית (ראו עדותו בעמ' 22 שורות 13-5). אף מר רוני קינן אשר משמש כיו"ר הקיבוץ משנת 2014 העיד בחקירתו הנגדית כי: "שיוך הנכסים הרשום [צ"ל הרדום]" היו לו תנאים מתלים להפעלה. הם לא התקיימו ולכן כל החלטה חדשה שקיבלנו היתה על בסיס זה שגם אם השתמשנו בתאריך של אותו זמן, קבענו שהמסמך אינו בתוקף" (בעמ' 34 שורות 1-3). הנה כי כן אף עדותם של אלו מלמדת כי התנאים המתלים לא נתקיימו.

103. עוד טענה התובעת בסיכומיה (בעמ' 6) כי חוברת אורחות חיים ("מודל דגניה ב'") משנת 2018 (סומנה במש/1) אותה אישרו חברי הקיבוץ ביום 30.11.18 (ראו גם נספח 9 לנ/2) מהווה אישור בדיעבד כי אורחות החיים בקיבוץ השתנו וכי התקיים אירוע המפעיל כהגדרתו בהחלטת שיוך הנכסים היצרניים מיום 26.5.10.

104. אף לטענה זו איני שותף. אף אם השתנו אורחות החיים לצורך התקיימות אותו אירוע מפעיל, הרי שהשינוי ארע אך מסוף שנת 2018 ואילך. אין המדובר בשינוי רטרואקטיבי המלמד על התקיימות אירוע מפעיל בדיעבד. לאמור בין השנים 2010 (השנה בו נתקבל מסמך העקרונות) ועד שנת 2018 כלל לא נכנס לתוקף מסמך העקרונות עובר להחלטות בדבר חלוקת התמורות בגין עסקאות המכירה של דגניה סיליקון, כך שהתובעת לא יכלה להיבנות מהזכויות שעל פיו באופן רטקואקטיבי.

105. **לסיכום** – התובעת בת"א 35338-09-17 לא הוכיחה כי נתקיימו התנאים המתלים שהכניסו את מסמך העקרונות לתוקף.

האם התובעים בת"א 35338-09-17 הוכיחו את התקיימות התנאים המתלים?

106. אף התובעים בתובענה הנ"ל לא הוכיחו כי נתקיימו התנאים המתלים. בסיכומיהם כלל לא התייחסו התובעים הנ"ל לסוגיית ההסדר המפורט הנדרש לקיומו של ההסכם. כמו כן באשר לאירוע המפעיל (שינוי באורחות החיים) לא הוכח כי זה ארע. לעניין זה אציין כי מטעמם של התובעים בתיק הנ"ל הוגש אך תצהירו של התובע מס' 7 (מר זכרי שריד). האחרון הצהיר בתצהירו (סעי' 58-59 לת/1) כי: **"במקביל לחלוקת כספי החלוקה, פעל הקיבוץ לקידום מהלך של של שינוי אורחות חיים, שהוביל לשינוי סיווגו של הקיבוץ מקיבוץ שיתופי לקיבוץ "מתחדש". במסגרת החובה המכילה את ההסדרים השונים הכרוכים במהלך שינוי אורחות החיים (להלן: "מודל דגניה ב"), נכלל פרק המכונה "הסדר חלוקת פירות הנכסים היצרניים". עם זאת, כפי שצינתי לעיל המדובר בחוברת משנת 2018, קרי לאחר שכבר נתקבלו החלטות בנוגע לחלוקת כספי התמורה ממכירת דגניה סיליקון ואף חולקו תמורות אלו. אין בכך כדי ללמד על התקיימות אירוע מפעיל. אף בסיכומים של התובעים בתביעה הנ"ל לא עולה הטענה בדבר הוכחה של תקיימות התנאים המתלים. לכך יש להוסיף את עדויות יו"ר הקיבוץ הנ"ל אשר העידו כי לא נתקיימו התנאים המתלים.** משכך, אף התובעים בתיק הנ"ל לא הוכיחו כי נתקיימו התנאים המתלים שהכניסו את מסמך העקרונות לתוקף עובר לחלוקת כספי התמורות ממכירת מניות דגניה סיליקון.

107. לאור האמור לעיל אני קובע כי התובעים והתובעת לא הוכיחו, כי נתקיימו התנאים המתלים עובר לחלוקת כספי המכירה השנייה (היא המכירה שבגינה לא קיבלו התובעים כספים). משכך ברי הוא כי נכון למועד שבו נתקבלה ההחלטה בדבר חלוקת כספי המכירה השנייה, מסמך העקרונות כלל לא נכנס תוקף. מכאן שעובר לחלוקת הכספים מושא מכירת דגניה סיליקון - הן לגבי החלוקה הראשונה והן לגבי החלוקה השנייה לא קמו לתובעים הזכויות מושא מסמך העקרונות. כמו כן, אף אם קמה לתובעים זכות מאוחרת כזו (לשיטת התובעת בשנת 2018 ניתנה החלטה בדבר שינוי באורחות החיים) הרי שהדבר ארע לאחר שכבר חולקו ע"י הקיבוץ הכספים מושא חלוקה הראשונה והשנייה (ובתוך כך מסת הנכסים היצרניים כבר לא כללה את דגניה סיליקון) כך שאין התובעים יכולים להיבנות מכך.

108. זה המקום להתייחס לטענת התובעת בת"א 54308-08-18 בסיכומיה (סעי' 23-25) לפיה מר אורי דורמן יו"ר הקיבוץ העיד בבית המשפט (עמ' 25 שורות 11-15) כי הוא לא מכיר החלטה שביטלה את ההחלטה בדבר שיוך הנכסים הרדום וההחלטה היתה בתוקף במועד כהונתו בקיבוץ, וזאת לכל הפחות עד לשנת 2018 (מועד אישור חוברת שינוי אורחות החיים). לטעמי עדותו של הנ"ל אינה מסייעת לתובעת. העדות הנ"ל עומדת בניגוד למסמך העקרונות הכתוב שאושר באסיפה ובו צוין בבירור כי הוא יכנס לתוקף בהינתן התנאים עליהם עמדתי לעיל. הטענה נדחית.

109. מכאן למחלוקת נוספת שהתעוררה בין הצדדים, כדלהלן.

האם מכירת דגניה סיליקון הינה יישום ההחלטה בעניין שיוך הנכסים היצרניים?

110. בסיכומיהם טענו **התובעים**, כי קיים קשר מובהק בין החלטת השיוך (קרי מסמך העקרונות) לבין עסקת המכירה של דגניה סיליקון. החלטת השיוך נועדה להבטיח את חלוקת התמורה מעסקת המכירה של דגניה סיליקון לכל חברי הקיבוץ ביום הקובע. בסיכומים ציינו התובעים, כי השיוך עצמו הוא חלוקת הכספים פרי רווחי הנכסים היצרניים (סעי' 50 לסיכומים). נטען כי מהראיות שהובאו עולה כי החלטת השיוך ועסקת המכירה נדונו במוסדות הקיבוץ במקביל וזאת בשל הקשר ההדוק בין השתיים. נטען כי עיון בהחלטת השיוך ובפרסום שהפיץ הקיבוץ לקראת ההצבעה בקלפי (נספח כח לת/1) מלמדים, כי מטרתה של החלטת השיוך היתה הקפאת זכויות החברים נכון ליום הקובע 26.5.10 כדי להבטיח שיורשיהם של חברים שהלכו לעולמם יהנו מחלוקת התמורה כשזו תבוצע. (ראו בהרחבה עמ' 2-4 לסיכומים). עוד נטען כי החלוקה הראשונה בוצעה בהתאם לעקרונות שנקבעו בהחלטת השיוך ובפרט לעיקרון העל שלפיו – **"הזכאות שנקבעה בהתאם למועד הקובע על פי החלטת השיוך"**. נטען כי אילו בוצעה החלוקה הראשונה על פי עקרונות שונים שנקבעו בהחלטת השיוך הרי שיורשי חברים (אהובה לוז ז"ל ויוסף ציון ז"ל) שהלכו לעולמם "בין היום הקובע המקורי – 26.5.10 לבין מועד קבלת החלטתה על החלוקה ה- 9.3.11, לא היו אמורים לקבל כספים במסגרת חלוקה זו". ללמדך כי על אף שהקיבוץ טען כי מדובר בשיוך רדום, הרי שהחלוקה הראשונה חולקה בהתאם להחלטת השיוך (ראו בהחבה הטענה בעמ' 4 לסיכומים).

111. אף **התובעת** טענה כי מכירת דגניה סיליקון היא **יישום ההחלטה בדבר שיוך נכסים יצרניים** וכי ההליכים הקשורים למכירת דגניה סיליקון התרחשו במקביל. לטענתה בסיכומיה (תוך הפניה למוצגים שונים שהוגשו לתיק), **"הקיבוץ ראה את מכירת האחזקות בדגניה סיליקון וחלוקת התמורה לחברי הקיבוץ כיישום ישיר של החלטה בדבר שיוך הזכויות הנכסים היצרניים"** (סעי' 86 לסיכומיה). לטענתה, לא בכדי חולקו הכספים בגין המכירה הראשונה לכל מי שהיה חברים בקיבוץ ביום הקובע – 26.5.10 ובכלל זה גם ליורשי החברים שהלכו לעולמם גם קודם ליום 9.3.11. נטען כי סמיכות המועדים שבין החלטת השיוך לחלוקה הראשונה מלמדת כי ההחלטה בדבר שיוך הנכסים התקבלה בשביל אפשרות חלוקת הכספים הראשונה במסגרת מכירת דגניה סיליקון.

112. מנגד טען הקיבוץ, כי אין קשר בין החלטת השיוך הרדום (מסמך העקרונות) לבין החלטות הקיבוץ על חלוקת כספי התמורות מושא מכירת דגניה סיליקון. לטענת הקיבוץ מדובר בשני הליכים נפרדים שהתרחשו אמנם במקביל ברם אין קשר ביניהם.

113. אינני סבור כי יש לראות במכירת דגניה סיליקון כיישום החלטה בדבר שיוך נכסים יצרניים וזאת על אף סמיכות הזמנים שבין החלטת השיוך לבין מכירת אחזקות הקיבוץ בדגניה סיליקון.
להלן טעמי.

114. כאמור החלטת השיוך (מסמך העקרונות) קבעה מפורשות, כי שיוך הנכסים היצרניים יופעל אך בהתקיים אירוע מפעיל שהינו בין היתר שינוי באורחות החיים (מודל התפרנסות) אשר יתקבל

ברוב של 2/3 ממספר המצביעים (נספח ג' לת/2). כפי שקבעתי לעיל אירוע מפעיל שכזה לא התרחש. מכירת אחזקות בדגניה סיליקון וחלוקת התמורה אינה מהווה אירוע מפעיל כדרישת מסמך העקרונות עליו הצביעו חברי הקיבוץ בעצמם. לו היו חברי הקיבוץ (ביניהם החברים המנוחים שהתובעים הינם יורשיהם) חפצים ביצירת אותו קשר מובהק בין החלטת השיוך לבין התקבולים ממכירת אחזקות הקיבוץ דגניה סיליקון חזקה עליהם שהיו פועלים על מנת להצביע על שינוי באורחות החיים (מודל ההתפרנסות) על מנת שיופעל שיוך הנכסים הרדום. העובדה שלא עשו כן מלמדת כי הם בעצמם לא ראו במכירת דגניה סיליקון כיישום של החלטת השיוך כנטען ע"י התובעים. בנוסף, העובדה שחברי הקיבוץ המנוחים לא פעלו להפעלת אותו שיוך נכסים רדום (באמצעות הצבעה בדבר שינוי באורחות החיים) (מודל התפרנסות) פתחה למעשה פתח לקבלת החלטות כדוגמת החלטות בדבר חלוקת התקבולים ממכירת דגניה סיליקון, ומשכך אין להם להלין אלא על עצמם.

115. אף ההחלטות בדבר חלוקת התקבולים מיום 9.3.11 ומיום 27.2.17 מצביעות על כך כי אין המדובר בשיוך נכסים על פי מסמך העקרונות. לו היה מדובר בשיוך שהינו בהתאם למסמך העקרונות (החלטת השיוך הרדום) היה מצופה כי התאריך לזכאות כספי התמורה יעמוד על יום 26.5.10. אלא שבהחלטת האסיפה בדבר מיום 9.3.11 "בדבר חלוקת תוספת לתקציב מההון התעשייתי, להצבעה בקלפי" (נספח ל"ב לת/1, נספח ח לת/2), צוין כי:

1. התוספת תחולק בין חברי הקיבוץ בפועל בלבד בעת ההחלטה על חלוקת התוספת, ובתנאי שלא השתנה מעמדם בשלושת החודשים שלפני החלטה על אישור העסקה עם קרן "ויולה"..."

לא למותר להעיר כי בעת החלוקה הנ"ל החברים המנוחים היו בין החיים ברם לא הוכח כי ביקשו כי התוספת תחולק בין חברי הקיבוץ נכון יום 26.5.10 (היום הקובע לפי החלטת מסמך העקרונות). אף לגבי החלוקה השנייה ממכירת יתרת אחזקות הקיבוץ בדגניה סיליקון צוין (נספח 5 לת/2) כי:

"הזכאים להשתתף בחלוקה הנוכחית הם כל מי שהיו רשומים כחברי הקיבוץ ביום חתימת הסכם המכירה – 17.11.2016"

116. בסיכומיהם כאמור טענו התובעים, כי הקיבוץ הכיר בזכאות (לקבלת כספים במסגרת החלוקה הראשונה) של יורשיהם של חברים שהלכו לעולמם עובר ליום 9.3.11. המדובר בחברים אהובה לוז ז"ל ויוסף ציון ז"ל. משמע כי כספי התמורה חולקו בהתאם להחלטת השיוך. אלא שבעניין זה הצהיר יו"ר הקיבוץ (סעי' 27-32 לת/2) מר רוני קינן כי בשל טעות אנוש זוכו החברים הנ"ל בסכום התוספת לתקציב וזאת למרות שלא היו זכאים לכך על פי הקריטריונים שנקבעו. כן הצהיר כי לאחר שנתגלתה לקיבוץ הטעות (בשנת 2016) דנה הנהלת הקיבוץ בשאלה כיצד לנהוג והאם לדרוש כספים אלו מיורשי המנוחים. עוד הצהיר כי בסופו של דבר לאחר שנתקבלה חוות דעת של עורכי הדין של הקיבוץ הוחלט לפנים משורת הדין שלא לדרוש מיורשי המנוחים השבת כספים אלו. הנ"ל אף צרף לתצהירו את החלטת ועדת הנהלת הקיבוץ מיום 29.6.16 בענין זה. הנ"ל אף לא נסתר בחקירתו הנגדית (ראו עמ' 36 שורות 30-34).

117. לעניין זה טענו התובעים בסיכומיהם (סעי' 36-37) כי הגרסה שנתן הקיבוץ לפיה מדובר בטעות שנתגלתה בשנת 2016 אינה נכונה. בעניין זה הפנו התובעים למוצג ת/30 שאלון שנשלח ע"י ב"כ התובעים ושעליו השיב מר רוני קינן. בשאלה 5.20 לשאלון נשאל מר קינן: "האם מי מבני משפחתם של אהובה לוז ו/או יוסף ציון פנה אל הקיבוץ בבקשה לקבל את כספי החלוקה הראשונה? .." השיב מר קינן: "לא נעשו פניות. הקיבוץ זיכה בטעות את יורשי החברה אהובה לוז ז"ל. הואיל והיה מקרה נוסף של חבר שנפטר בסמוך לכך, הוחלט "להחיל את הטעות" גם על המקרה הזה".

לא ברור לי על כן, כיצד תשובת מר קינן על השאלה הנ"ל מלמדות כי גרסת הקיבוץ ולפיה מדובר בטעות אינה נכונה. עולה מן התשובה דווקא התאמה לגרסת הקיבוץ.

118. טעם נוסף לכך שמכירת דגניה סילקון וחלוקת התמורה אינה מהווה שיוך נכסים לפי החלטת השיוך מצאתי בהחלטות החלוקה הנ"ל ובמסמך שקדם להן. בהחלטות החלוקה הראשונה (משנת 2011) צוין כי:

"קבוצת דגניה ב' מימשה חלק מאחזקותיה בדגניה סילקון, האסיפה החליטה לחלק לחברים חלק מהתמורה, כתוספת לתקציב, למימוש ההחלטה זו להלן העקרונות לחלוקת התוספת מעסקה זו. יצוין כי בגין המכירה הראשונה קיבל הקיבוץ 76.9 מיליון ₪ ומתוכו החליט לחלק אך 20 מיליון ₪ (ראו סעי' 31 לנ/1 ונספח 13 לנ/1). אף באשר לחלוקה השנייה צוין כי מדובר בחלוקה של חלק מהתמורה (ראו נספח 5 לנ/2).

119. כמו כן עובר להחלטה בדבר החלוקה הראשונה פורסם לחברי הקיבוץ מסמך שבו צוינו הפעולות שיש לעשות לאחר קבלת הכסף ממכירת דגניה סילקון. בין היתר צוין כי תבוצע תכנית מפורטת לאופן השימוש בהון בהתאם ליעדים שנקבעו:

1. אישור תכנית להגדלת הפנסיה ל- 4000 ₪ לחודש – בוצע.

2. אישור הצעה לחלוקת התוספת לתקציב – באסיפה הנוכחית.

3. אישור הקמת קרן עזרה הדדית וקרן לסיעוד.

4. אישור תכנית לחידוש ושיום תשתיות.

5. הגשת תכנית לפיתוח עסקי לאישור ההנהלה הכלכלית."

אף במסמך שפורסם לחברי הקיבוץ 22.10.10 (לאחר המכירה) צוין כדלקמן (נספח 10 לנ/1):

"ג. הצעה לייעוד השימושים בהון התעשייתי באלפי ₪:

פנסיה יעד של 4000 ₪ לחודש לפני קצבת זקנה והתחלת משיכה 27000

קרן עזרה הדדית סיעוד בריאות ותלויים 3000

תוספת תקציב לחברים 20000

"..

אין מחלוקת כי בסופו של דבר אכן חולקו רק 20 מיליון ₪ לחברים מתוך סך התמורה.

120. הנה כי כן ממסמכים אלו עולה בבירור כי על אף שהחברים המנוחים שתובעים הם יורשיהם היו בין החיים במועד חלוקת הכספים הרי שאלו לא הצביעו בעד חלוקת הכספים בהתאם

למנגון השיוך הרדום. בעוד שבמסמך העקרונות צוין כי השיוך יתבצע באמצעות הענקת זכויות לחברי הקיבוץ באגודת החברים דגניה ב' 2006 אגש"ח בע"מ (סעי' 4 לנספח ג לת/2) בפועל, לא נעשה כך. הכספים חולקו לפי מפתח אחר כאשר חלק מכספים אלו יופנו לשימושים אחרים כדוגמת פנסיה וכיוצ"ב ואך 20 מיליון הופנו לחברים כתוספת לתקציב. לו היה מדובר בהפעלת השיוך היה מצופה כי החברים המנוחים יפעלו להעברת כל הכספים ולא יסיכמו לשלשל לכיסם אך כ- 1/4 מהתקבולים.

121. **לסיכום** – אני דוחה את הטענה כי מכירת דגניה סיליקון הינה יישום של מסמך העקרונות. שיוך הנכסים הרדום לא הופעל שעה שחברי הקיבוץ (ביניהם המנוחים שהתובעים הינם יורשיהם) לא הצביעו על שינוי באורחות החיים. הדבר גרם לסיטואציה בו התאפשרה קבלת החלטות בדבר חלוקת תקבולים ממכירת נכסים יצרניים והקטנת מסת הנכסים היצרניים בקיבוץ, החלטות עליהן מלינים כיום התובעים. על אף הצער שבדבר, הרי שאין לחברי הקיבוץ שהתובעים הינם יורשיהם אלא להלין על עצמם.

מכאן לטענות נוספות שהועלו ע"י התובעים בת"א 35338-09-17.

הטענה בדבר המצג שהוצג למנוחים (שהתובעים הם יורשיהם):

122. כאמור בתביעתם טענו התובעים, כי המצג שהוצג למנוחים (קרי החברים המנוחים שהתובעים הם יורשיהם) הוא כי זכויותיהם ברווחי הנכסים היצרניים מעוגנות ומוגנות. מצג זה יצר בקרב המנוחים ציפייה באשר לרווחי הנכסים היצרניים מושא החלוקה השנייה. בסיכומיהם טענו לעניין זה (סעי' 34 לסיכומים) כי: **"ציפייתם של החברים הוותיקים היתה כי "בעתיד כאשר תמומש אופציית המכירה ותעמוד על הפרק חלוקה נוספת של כספים – יפעל הקיבוץ באופן דומה [קרי באופן דומה לחלוקה הראשונה] דומה וכל מי שהיה חבר ביום הקובע (או יורשיו) יהנה מפירות המכירה העתידית"**.

123. סבורני, כי התובעים לא הוכיחו את הטענה הנ"ל בדבר המצג והציפייה שנוצרה לחברים המנוחים. מטעם התובעים הוגש אך תצהירו של מר זכרי שרדי (התובע 7) שהינו יורש אמו המנוחה הגב' שרה פישגרונד ז"ל. בתצהירו הצהיר הנ"ל כי: **"איני חבר קיבוץ, וכל עדותי ביחס להחלטות הקיבוץ מתבססת על מסמכים של הקיבוץ. לא הייתי שותף בזמן אמת להחלטות ובדרך כלל גם לא הייתי שותף בזמן אמת להחלטות ובדרך כלל גם לא הייתי מעודכן לגביהן. באור זה יש לראות את עדותי הראשית"**. (ראו סעי' 19 לת/1). ברי הוא כי לא ניתן להוכיח באמצעות עד זה שהעיד כי לא היה שותף בזמן אמת להחלטות ואף לא היה מעודכן לגביהן טענות כגון ציפייה ומצגים שהוצגו לחברים המנוחים. מלבד העד הנ"ל, הרי שהתובעים לא הביאו לעדות כל עד נוסף כזה הרלוונטי שיכול לתמוך בטענותיהם כי אלו אכן המצג והציפייה שיצר הקיבוץ. במסגרת נספח ל"ג לתצהירו של התובע 7 צורפה רשימה של 194 חברים שנהנו מכספי החלוקה הראשונה. יחד עם זאת, התובעים לא ראו לנכון לזמן ולו אחד מאלה על מנת שיתמכו בגרסתם. בעניין זה ההלכה ברורה והיא קובעת כי הימנעות בעל-דין מזימון עד רלוונטי בלי שניתן לכך טעם מבורר מקימה נגדו חזקה כי היה בעדות, אילו

נשמעה, כדי לצדד דווקא בגרסת הצד האחר (ראו למשל [ע"א 465/88 הבנק למימון ולסחר בע"מ נ' מתתיהו](#), פ"ד מה (4) 651, 658-659 (1991)). משנמנעו התובעים מלזמן עדים אלו ללא כל הסבר לכך, הרי שהתנהלות זו נזקפת לחובתם ומביאה להעדפת גרסת הקיבוץ כי מדובר בטענה חסרת כל בסיס.

הטענה בדבר "קיפוח המיעוט":

124. עוד טענו התובעים כאמור כי בהתנהלות הקיבוץ יש משום ניצול כוחו של הרוב שמביא לקיפוח זכויותיהם של מיעוט החברים מבלי שיש לאחרונים כל יכולת להשפיע באופן ממשי על החלטות המתקבלות. הטענה בדבר הקיפוח הנ"ל עלתה גם בסיכומי התובעים בסעי' 60.

125. אף לטענה זו לא מצאתי לשעות. במקרה דנן החברים המנוחים היו בין החיים במועד שנתקבל מסמך העקרונות, וכן בעת שחולקו כספי החלוקה הראשונה. אין ספק שכבר במועד הנ"ל היתה לחברים המנוחים יכולת להשפיע על החלטות המתקבלות לגבי הנכסים היצרניים וזאת ע"י קבלת החלטה בדבר שינוי אורחות חיים (כפי שנדרש במסמך העקרונות עליו הם הצביעו) וכן לפעול לשם אישור הסדר מפורט לשם הפעלת מסמך העקרונות. העובדה שחברים אלו לא עשו כן איפשרה למעשה לפתוח פתח לקבלת החלטות ספציפיות ונקודתיות ע"י הקיבוץ בנוגע לנכסים יצרניים אלו. משכך, אין מקום במקרה דנן לטענה בדבר קיפוח.

הטענה בדבר שרירותיות וחוסר תום לב של הקיבוץ:

126. עוד טענו התובעים בסיכומיהם (ס' 70-73) כי הקיבוץ נהג בשרירותיות עת בקביעת המועד לצורך החלוקה השנייה הוא "הזיז" את המועד בחודש וחצי על מנת לכלול בחלוקה זו חבר נוסף שזכאי לחלוקה. נטען כי במקור נקבע המועד המקום זכאות לחלוקה השנייה ליום 29.12.16 (כעולה מת/24), אלא שבשל הסתייגות שהגיש חבר בקיבוץ שטען כי בין החברים הזכאים יש לכלול את אימו המנוחה הגב' רבקה דרור ז"ל שהלכה לעולמה ביום 23.12.16 הוחלט להזיז ולהקדים את המועד ליום 17.11.16.

127. אף התובעת בת"א [54308-08-18 העלה](#) את הטענה כי הקיבוץ ביקש בחוסר תום לב לקבוע מועדים שרירותיים ולהתאימם באופן נקודתי (סעי' 127). נטען כי בשל טענות משפחת דרור הוחלט לשנות את מועד החלוקה השנייה ולהעמידו על יום 17.11.16. הנ"ל הפנתה לע"א [7966/08](#) קיבוץ מענית נ' הוכמן שם נפסק כי: " במקרים בהם פועלת האסיפה הכללית בחוסר תום לב או באופן המנוגד לתקנת הציבור, יהא בית המשפט רשאי - ואף חייב, להתערב בהחלטותיה. למשל, אם ישתכנע בית המשפט שקיבוץ פלוני נמנע בחוסר תום לב מהחלטה פורמלית בדבר השיוך על מנת להמתין לפקיעת חברותם של חברי קיבוץ מסוימים, יתכן שבית המשפט יתערב במועד הקובע לעניין החלטות השיוך. אפשרות אחרת היא מקרי גבול, בהם נפטר חבר הקיבוץ בין תחילת הדיון בהחלטת השיוך לבין קבלת ההחלטה עצמה..."

128. איני מקבל את הטענה. מסעי' 34 לת/2 עולה כי הגב' דרור ז"ל הלכה לעולמה ביום 23.12.16. משכך לא יכולה היתה הנ"ל להיכלל בחלוקת הכספים השנייה מאחר ונפטרה לפני המועד הקובע 29.12.16. בנספח יז לת/2 צוין כי: **"הזכאים להשתתף בחלוקה הנוכחית הם כל מי שהיו רשומים כחברי הקיבוץ ביום סגירת העסקה 29.12.16"**. מדובר באותו מקרה גבולי של חבר הנפטר בין תחילת הדיון (במקרה דן בדיון דבר לחלוקת הכספי התמורה) לבין קבלת ההחלטה הנ"ל עליו עמד בית המשפט העליון. מה שלא ניתן לומר לגבי החברים המנוחים שהתובעים הינם יורשיהם (לא הוכח כי אלה נפטרו בסמוך לקבלת ההחלטה בדבר החלוקה השנייה). משכך הכללת הגב' הנ"ל מלמדת דווקא על התנהלות העולה בקנה אחד עם הציטוט מפסק הדין הנ"ל. הטענה נדחית.

הטענה כי העסקה השנייה למכירת מניות דגניה סיליקון הינה חלק מהעסקה הראשונה:

129. עוד נטען ע"י התובעים בתביעתם כי העסקה השנייה הינה חלק מהעסקה הראשונה. אף התובעת בת"א 54308-08-18 טענה בסיכומיה כי עסקת המכירה של דגניה סיליקון נעשתה כמקשה אחת. כעולה מסיכומיה, **"כאשר חברי הקיבוץ אישרו את עסקת המכירה הם אישרו את שני שלבי העסקה באבחה אחת – הן את מכירת אחזקות הקיבוץ, והן את האופציה הבלתי חוזרת"** (הקבועה בסעי' 4.12 להסכם). בהתאם מי שהיה זכאי לקבל חלק מרווחי המכירה בקשר למכירת המניות בשנת 2010 זכאי היה לקבל חלק מרווחי המכירה בקשר למימוש האופציה בשנת 2016. (ראו הטענה בהרחבה עמ' 12-13 לסיכומים).

130. לא מצאתי לקבל הטענה. אף אם נקבע **"שלקרן ויולה תהיה אופציה עתידית ובלתי חוזרת למכור את האחזקות שלה ושל קיבוץ דגניה. אפשרות זו כונתה "bring along" וכי: "ככל שקרן ויולה תרצה לקנות את יתר המניות של דגניה סיליקון מהקיבוץ, וככל שהצעת המחיר תעלה על סכום מסויים, המכירה תתבצע באופן אוטומטי ..."** (סעי' 92 לסיכומי התובעת). הרי שאין בכך כדי ללמד כי מדובר בעסקה שאושרה "באבחה אחת". שהרי אם היה מדובר בהצעה למכירת הנמוכה מאותו סכום מסויים? כך ששלא היתה מאושרת?

131. ללמדך, כי עסקה אחת כלל לא הבטיחה באופן אוטומטי גם את העסקה השנייה כנטען. משמע אין לקבוע כי מדובר באותה העסקה. מה גם שהצדדים לעסקה בשני ההסכמים היו צדדים שונים. הטענה נדחית.

132. אציין כי בתביעתה של התובעת בת"א 54308-08-18 עתרה האחרונה אף לסעד הצהרתי לפיו התובעת **"זכאית לכך שיוך נכסים יצרניים ודירות שהנתבע החל משנת 2009 ושיבצע בעתיד בהתאם להחלטת שיוך הנכסים מיום 26.5.10"** (ראו עמ' הראשון לסיכומיה).

133. איני מוצא מקום להיעתר לסעד זה. כאמור לעיל ההחלטה מיום 26.5.10 לא נכנסה לתוקף. משכך לא קמו לתובעת הזכויות מושא ההחלטה. לא זו בלבד, אלא שבעדותו אישר מר רוני

קינן כי לא רק שמסמך העקרונות לא אושר מעולם, אלא שכאשר אושרה חוברת השינוי (במש/1 משנת 2018) הוא אף בוטל (ראו עמ' 34 שורות 20-12). עדותו הנ"ל אף עולה מבמש/1 הנ"ל שבו צוין בעמ' 10 כי: "המועד הקובע" – 26.5.10 שהוא מועד אישור מסמך העקרונות בנושא "שיוך זכויות רדום בנכסים היצרניים" (מובהר כי המסמך עצמו אינו בתוקף)". כן ראו האמור בדבר ביטולו של השיוך הרדום בסעיף בעמ' 106 סעי' 10 לבמש/1. משכך ברי הוא, כי לא ניתן לתת את הסעד של לתובעת בדבר היותה זכאית לזכויות מכוח ההחלטה הנ"ל.

134. בסיכומיה טענה התובעת לעניין זה, שיש לדחות את הטענה כי ההחלטה מיום 26.5.10 בוטלה עם אישור חוברת מודל דגניה ב' נוכח העובדה כי היא נכנסה לתוקף שנים קודם ולכל הפחות כי לא ניתן היה לבטל את ההחלטה בדרך זו. נטען כי "לא ייתכן לעקוף את החלטת האסיפה הכללית על ידי הכנסת תנאי מבטל במסמך שהוא בעצמו מהווה תנאי מפעיל" (סעי' 47 לסיכומים). לחילופין נטען כי יש לקבוע כי החוברת מהווה מקור עצמאי לזכותה של התובעת לשיוך הפירות הנכסים היצרניים.

135. את הטענה כי מסמך העקרונות נכנס לתוקף שנים קודם כבר דחיתי. גם את הטענה כי לא ייתכן לעקוף את החלטת האסיפה ע"י הכנסת תנאי מבטל במסמך שהוא בעצמו מהווה תנאי מפעיל, יש לדחות. מסמך העקרונות נתבטל ע"י החלטה מאוחרת של האסיפה. אין מניעה, והאחרונה אף מוסמכת לשנות את החלטותיה במשך השנים בייחוד בחלוף 8 שנים עת לא נתקיימו התנאים המתלים שנקבעו בחוזה/מסמך העקרונות הנ"ל. בעניין זה אף ראוי להפנות [לסעיף 29 לחוק החוזים](#) (חלק כללי), תשל"ג – 1973 אליו הפנה הקיבוץ, ולפיו: "היה חוזה מותנה בתנאי והתנאי לא נתקיים תוך התקופה שנקבעה לכך, ובאין תקופה כזאת – תוך זמן סביר מכריתת החוזה, הרי אם היה זה תנאי מתלה – מתבטל החוזה", לטעמי חלוף פרק זמן של כ- 8 שנים מאז הסכם העקרונות מלמד כי חלף זמן סביר לקיום התנאי כך שיהיה ניתן להצביע עליו כעל חוזה שבוטל. באשר לטענה החלופית, הרי שטענה זו לא עלתה בתובענה והיא נדחית לאלתר.

136. לקראת סיום אציין, כי במסגרת כתב הגנתו העלה הקיבוץ טענות סף. בתוך כך טען לשיהוי בהגשת התביעה, מעשה עשוי מניעות והשתק. על טענות אלו חזר הקיבוץ בסיכומיו (ראו סי' 3-4 לסיכומי הקיבוץ). אל טענות אלו השיבה התובעת בת"א [54308-08-18 במסגרת](#) סיכומי תשובה שהוגשו מטעמה. יחד עם זאת, לאור דחיית התובענה לגופא, איני רואה צורך לדון בטענות אלו.

סוף דבר:

137. דין שתי התובענות להידחות.

138. התובעים בתיק [35338/09/17](#) ישלמו לקיבוץ הוצאות בסך כולל של 20,000 ₪.

התובעת בתיק 54308/08/18 תשלם לקיבוץ הוצאות בסך כולל של 20,000 ₪ .
המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, ג' טבת תשפ"ב, 07 דצמבר
2021, בהעדר הצדדים.

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)

יונתן אברהם 54678313-/
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה